

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. annu 4 fl.
pe 1/2 annu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri 5 fl. la
annu.

SPERANTIA.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei”, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Fóia literaria-bisericesca.

Organulu teologiloru romani din Aradu.

Fóia acést'a sub redactiunea colegiale a membriloru societatii de leptura si sub auspiciile superioritatii scolastice
ese de doue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiescearei lune.

Domnii prenumerati, cari sunt in restantia
inca din annulu trecutulu 1871. precum si cari s'au pre-
numeratu pe semestrulu espiratu alu annulu curinte, inca
mai o data si pe urma sunt rogati a ni tramite preti-
ulu de prenumeratiune. Contamni mai alesu la marini-
mositatea Domniloru colectanti, cari au avutu gentilétia
de a ne incuragiá intru edarea acestei foi, cà nu voru
intardiá si mai departe cu incasarea pretinbii prenu-
meratiuneloru colectate.

Deslucire la casuri de reclame din ori-ce parte. se
va dá din localitatea indatinata a institutulu teologicu.

REDACTIUNEA.

Aradu, 19. Iuliu 1872.

Astadi se finira esamenele semestrале la acestu
institutu teologicu sub conducerea Domnulu proto-
presviteru alu Aradulu Ioannu Ratinu, carele prin cu-
vintulu seu de incheare a lasatu urme nestersibile in
inimele tenerimeii. Ca unu veteranu demnitoriu bise-
ricescu, bogatu in esperintia, ni deserise cu coloru viue
starea cea critica a multu cercatulu nostru cleru, dela
care se astépta multa, de si pentru elu se face pu-
cinu, in càtu clerulu, ca sè se fericéscu singuru pre-
sine, are lipsa adi mai multu decâtu ori candu de
conlucrare solidara si armonica: cà speranti'a cleru-
lui si cu acést'a a insasi bisericeii nóstre este tene-
rimea, care din annu in annu ese din institutulu cleri-
ealu. Elevii adi se despartu de profesorii sei, unii
pana la revedere, éra altii, cari finira cursurile stu-
diarii, pentru totudeun'a. Acesti din urma stau mai
aprópe de scopu: ei de acuma in nainte, emancipati
de conducerea superioritatii scolare, au singuri a fi
conducatori si invetiatori ai poporulu: ei in loculu
sarcinei studiarri voru luá sarcin'a vietii, carea e cu
multu mai grea si mai ostenitória; dar acést'a sar-

cina in acea mesura li va fi mai suportabila, încátu
ei mai tare voru scí apretiu legatur'a si datorintiele
ce au càtra Episcopulu si Iurisdicțiunea diecesana,
cari de aci in nainte li voru fi si tata si mama. „Voi
sunteti filoru — dise Dlu Protopresviteru — pamentulu
natiunei celu bine-roditoriu, si biseric'a nóstra natiu-
nala dupa invetiaturile, de care in dilele acestea ni
dedurati dovedi atátu de imbucuratórie, astépta unu
secerisiu care sè aline fómetea sufletésca a poporu-
lui. Primiti svatulu meu parintescu: ca din acestu
institutu, sè dacetu numai suveniru placute; lasati cele
superatórie trecutulu, si cele imbucuratórie vi voru
indulci venitoriulu. Fiti cu reverintia càtra conduce-
torii vostri si cu iubire catra aceia, cari voru fi in-
credintiatu conducerii vóstre, cà-ci legatur'a acést'a e
bas'a cea mai sigura pentru consolidare si progresu.
Diceti in acestu momentu seriosu alu despartirei unu
remasu bunu profesoriloru vostri, ér' unulu altuia vi
dati parol'a fratiésca: cà nu ve veti uitá, si cà cu
arm'a cuvintulu nu veti incetá a ve luptá pentru in-
teresele maicei nóstre biserice, in urma, cà nu veti
umblá decâtu in directiunea invetiaturiloru primite in
acestu institutu.

„Domnedieu sè ve póрте in pace!”

Acestea si altele de asemenea intielesu fuseru
cuvintele din urma ale Domnulu protopresviteru, dupa
care inchearamu annulu scolasticu curinte.

Acestu diurnalu dara din caus'a vacantieloru in-
cepute si a indepartarii colucatoriloru la redactare,
pe unu timpu nedeterminatu nu va poté sè apara.

Dicemu pe unu timpu nedeterminatu din cauza,
cà nisuinti'a si principiulu nostru a fostu totudeun'a
dupa potintie a satisface asteptarii prenumerantiloru
nostri; de si trebue se marturisimu, cà prenumeranti
avemu destui, dar dintre acestia fórtu pucini au co-
respunsu obligamentulu, ma avemu restantieri si diu

anii de mai înainte. Prenumerantii nostri, cari au solvit pe unu anu, precum in trecutu asie si in presinte au se primésca *séu numerii completi* pe anulu intregu, séu in casulu neaparerii fóiei mai departe, *desdaunare*.

Speranti'a „*Sperantie*“ nóstre a fostu dela inceputu edarea unei foi oficiale, carea sè represinte si sè aperse la casuri ocurinti interesele nóstre bisericesci: acést'a sperantia o vedemu deja aprópe de realizare prin „*Lumina*.“ sub care titlu in curendu va sè apara aici o fóia periodica bisericesca ca proprietatea si organulu oficialu alu eparchiei nóstre aradane. Mesurile consistoriali cuprinse in cerculariulu din 6 Iuliu a. e. Nr. 1018/Pl. si mai virtosu alegerea, Dlui Georgiu Pop'a de redactore sunt auguriu bunu pentru viitoriulu fóiei, pe langa tóte cà marginile sferei de discussiune a redactorelui, dupa programu sunt fórté ânguste.

In càtu dara *Lumin'a* peste pucinu va aparé si va corespunde propramei *si asteptarii publicului: de felu n va subversá nici necesitatea, ca Speranti'a nóstra se apara si mai departe in calitatea ei de fóia oficiosa sub auspiciile superioritatii scolastice*. Pentru care casu este facuta ingrigirea din partea Preasantiei Sale Domnului Episcopu diecesanu, ca acei prenumeranti ai *Sperantie*, cari au responsu pretiulu de prenumeratiune pe anulu curinte intregu. — *in loculu Sperantie* pana la *jinea anului se capete Lumin'a*; prin ce domnii prenumeranti voru fi *desdaunati pe deplinu*, ér noi dela responsabilitatea pentru mai departe absolvati; la din contra redactarea fóiei in interesulu reputatiunei tenerimei clericale si a conducetorilor ei va trebui sè se continue pana la capetulu abonamentulu, macaru si cu scaritierea capitalulu, de care — din marimiositatea dlui Georgiu Dogariu — dispune.

Ce privesce tienut'a nóstra, noi credemu cà cei ce ne-au urmaritu cu atentiune in decursulu edarii acestei foi, — s'au potutu convinge, cà anu fostu ne-amicii atacuriloru si certeloru personali, care pe tere-nulu publicitatii, aiba macaru si motive juste, numai amaratiune si discordia resulta, spre detrimentulu binelui nostru comunu, ce numai cu poteri unite si pe langa calcarea ambitiunei personale lu potemu promová.

In urma avemu a aminti, cà dintre foile natiunale, care din timpu in timpu prin recomandatiuni ni au datu sucursulu loru moralu, — datorimu multiamita *Telegrafului romanu, Gazetei Transilvaniei* si

Federatiunei. Dar mai alesu suntemu deobligati pentru parintescile recomandatiuni ale Eselentiei Sale Dlui Archiepiscopu si Mitropolitu, precum si ale Preasantitului domnu Episcopu diecesanu, adresate clerulu din oficiu prin cercularie arhieresei.

Primésca dara toti amicii, spriginitorii si patronii *Sperantie* profund'a multiamita din partea **teologiloru romani din Aradu**, cari din convingere si cu fala dieu in acestu momentu de despartire cu Apostolulu: „Buna lupta amu luptatu, cursulu l'amu implinitu, credinti'a o amu paditu.“

Redactiunea.

Predica la Dominec'a tuturoru Santiloru

de

Moise Babescu

Iero-diaconu si invetiatoriu.

Despre rogatiune.

„Ne'neccatu ve rogati“ *Luc. C. 8. v. 1*

Candu am auditu santele rogatiuni de astadi, care mi inaltia ra sufletulu càtra Ddieu, me cuprinse unu doru, — dorulu de a vi aretá insemnatatea dilei de astadi, carea este dominec'a tuturoru santiloru, cari prin credintia si rogatiune se facura mosteni imperatiei ceriului, si santi ai bisericeii nóstre celei dreptu-credintióse.

Iub. crestini! Déca privimu de una parte la multimea minuniloru, ce a seversitu Ddieu prin santii parinti, ne umplemu de euceria si dragoste càtra densulu, éra de alta parte, déca privimu la multimea minuniloru ddiesci celoru vediute, precum: potericulu sóre stralucitoriu, lun'a cu fati'a-i suridienda, ceriulu cu miliardele de stele, care e ca unu acoperementu, marea spre miscarea venturiloru, norii spre portarea plóiei nutritórie, pamentulu acestu mare ca unu covoru frumosu; atunci nemieu nu ni remane alta, de càtu datorinti'a sacra, datorinti'a de a ne „*rogá*“ si multiamí creatoriului, carele astea tóte le a intocmitu, si le guvernédia.

Fie care profetu, apostofu, martiru si vestitoriu a inceputu chemarea sa prin rogatiune; ma si insusi Domnulu nostru Is. Cr. a inceputu invetiatur'a cu rogatiune si postu; — acestu esemplu de rogatiune lu vedemu in ps. lui Davidu, in profetiile lui Isaia Eremia s. a. in cartile st. Apostoli si Evangelisti, s. a. acestu chipu de rogatiune l'amu seversitu si noi astadi in sant'a nóstra biserica; maririle si laudele

inaltia sufletulu cãtra Ddieu,  ra rogatiunea 'lu mangaie; adeca cand ne rogamu rogatiune adeverata. atunci nu numai mantuirea sufletului, ci si t te celelalte de folosu cãtra mantuire dobandimu; diu se fie rogatiunea adeverata, dara ca s  scimu care si cum este rogatiunea adeverata, ve rogu se fiti cu ascultare.

I.

Atotu—poterniculu Ddieu, in urm'a tuturoru facutelu fapturi, in a si s'a di a facerei a facutu pre omu. Si  re pentru ce l'a facutu pre omu mai pre urma? pentru acea pentruc  nu se p te cuget  imperatu f ra poporu si ti ra. asia neci regele pamentului omulu. nu putea fi nainte de ce ar fi avutu ti ra pamentulu si supusi t te animelele; si pre omu la facutu dupre chipulu si asemenarea sa, ca prin acest'a omulu se fie mai apr pe de Ddieu dupa angeri; ba l'a daruitu inca si cu suflarea sa. ca s  fie prin acea angeru, l'a indiestratu cu voia libera, care condusa de intieleptiune. s  implin sca poruncile lui. Dar' dorere ac st'a voia trecuse preste marginile intieleptiunei inca la cei d'antaiu  meni. carii perdura frumseti'a moscenirei si a santieniei si remasera ticalosi. cadiendu la cea de pre urma ne-mila: — inse totusi li-a remasu ceva sperantia. adeca chipulu si asemenarea lui Ddieu. si pentru ce? — pentru c  atotu poternici'a si bunatatea lui Ddieu nu a voitu a 'lu desbrac  de t ta pod b'a lui. ci i-a lasatu form'a chipului lui, in care locuesce suflarea lui cea santa, prin carea omulu  rasi s -si p ta recastig  darulu santieniei perdutu. Prin ce vomu pot  noi dara a recastig  darulu acest'a perdutu. de c tu numai prin *rogatiune* adeverata? Precum trapulu carele e supusu pecatului, poftesce prin nutrementu a s  sustien . asie sufletulu, care este suflarea lui Ddieu cea santa spre sustinerea santieniei nu p te pofiti alta. de c tu numai *rogatiune* adeverata adeca: candu ne rogamu lui Ddieu carele este dudu. s  ne rogamu cu duhulu, c -ci acest'a este schint u'a cea remasa in noi, si cu adeverulu ca nutrementu alu sufletului, prin care ne vomu impac  cu Ddieu. si ne vomu face  rasi partasi imperatiei celei perdute. precum dice Davidu profetulu „*Duhu umilitu, inima infranta si smeritu nu o va urgis  Ddiu.*“

Acestu chipu de rogatiune adeverata, in timpii cei vechi 'lu vedemu in inimele cele curate ale Patriarsiloru adusu prin sacrificiele sale lui Ddieu, prin care Ddieu li-a ascultat si implinitu rogatiunea lor; pre Avramu, pre Noe, pre Moise, pre Isusu Navi,

si alte mii de esemple avemu in scriptura, care ni dau documinte viue despre rogatiunea si form'a in carea se manifest  atunci jertf'a de sange si sentirea c -ci er  numai umbr'a legii,  ra acum predomnesce sentirea, si ne desc pta glasulu legii darului.

Trecut'a umbr'a legii si darulu a venitu; a venitu Christosu lumin'a, darulu si adeverulu si ni a aretatu voi'a tatalui celui cerescu, si calea c tra mantuire pr'in rogatiune adevarata, dicendu: *faceti voi'a tatalui meu celui din ceriuri, priveghiati, ne'ncetatu ve rogati*;  ra cand ve rogati, rogative cu duhulu si adeverulu asia: „*Tatalu nostru carele esti in ceriuri*“; insusi s'a rogatu dicendu: *Parinte preamaresce pre fiulu teu ca si fiulu teu s  te preamar sca pre tine*; s'a rogatu la 'nvierea lui Lazaru cu invetiaceii, in gradina: *Parinte, de este cu potintia, fa s  treaca paharulu acest'a dela mine!* ma tocmai in  r'a din urma s'a rogatu „*Parinte in manile tale dau sufletulu meu*“; astea t te ne incredintiadia despre rogatiunea Dlui *I. Ch.* care a implinit'o, macar c  Ddieu n'a avutu trebuintia de ea.

Ac st'a datorintia mare crestinulu cu at ta mai alesu trebue s  o implin sca, c -ci vedemu, c  si pop rele cele pagane inca au fostu in lege dupa dis'a Apostolului: „*Paganii n'au lege, insa din fire facu ale legii.*“ Paginile istoriei antice, ni nar dia despre templele pop reloru pagane, in care se adunau, si se rogau Ddieiloru celoru ciopliti, 'si faceu si implin u datorintiele prin tieremoniile loru cele paganesci, prin ce 'si aflau statulu celu din launtru mangaiatu si odihnitu: — dar noi carii amu vediutu lumin'a, darulu, si adeverulu; noi ca crestini si mosteni aspiranti imparatiei celei ceresci cu at tu mai vertosu suntemu datori a petrece in *rogatiune*.

Ac st'a *I. C.* suntemu datori a o implini si pentru aceea, pentru c  spre ce scopu e sant'a biserica? Au nu pentru *rogatiune*? Ce sunt cartile si alte unelie a le biserice? Au nu sunt ele midil cele ajutat rie la *rogatiune*? In primejdii cine e amiculu si mangaerea n stra? Au nu *rogatiunea*? Prin ce castigamu dreptatea legi? Au nu prin *rogatiune*? Ba prin *rogatiune*; rogatiunea este stelpulu virtutei, sigilulu dreptatei, trecerea vorbirei c tra Ddieu, ea este sperantia celoru desperati, odihna celoru osteniti, mangaere celoru scarbiti si limanu celoru inviforati; dar  re numai atunci s  ne rogamu candu suntemu in primejdii? Ba, ci totu de una ve rogati, precum dice Domnulu nostru *I. Christosu*: „*Ne'ncetatu ve rogati*“; pentru acea *I. Cr.* cand venimu la st'a biserica, parasindu grijele lumesci s  indreptamu lui

Ddieu rogatiune adeverata din *inima*, *duhu*, si *adeveru*; precum dice dreptulu Sirachu „*Se nu indoesci inim'a, duhulu, si adeverulu teu dela rogatiunea ta;*“ asemenea si profetulu Davidu „*duhu dreptu, inima infranta si smerita nu o va urgisi Ddieu.*“ — Si cum pote fi rogatiunea adeverata? me intrebati; forte pre scurtu vi voi responde. Totu omulu are trei felii de cuvinte: celu din minte „*intielegatoriu*“, din anima „*sentitoriu*“ si din gura „*vorbitoriu*“; candu aste le intrebuintiamu tote, atunci e primita rogatiunea noastra, adeca: candu mintea cugeta, si cugetulu trece prin sentire si sentirea se rostesece prin vorba; astu-feliu intrebuintindu-le in rogatiunea noastra, va fi rogatiunea adeverata, si asia in dreptatea lui Ddieu vomu dobandi mantuirea si fericirea noastra. Ce e rogatiunea adeverata si folosele ei, amu vedutu in partea antaia, era despre modrurile ei vi voi vorbi in partea a doua.

II.

J. Crestini! In zedaru vomu pune noi silintia, se ne facemu plauuri de invetiatura si rogatiune prin biserici, deca nu are cine le asculta acelea? pentru ca cu dorere trebuie se-vi descoperu: bisericile noastre in timpul de rogatiune le vedemu gole, si parasite de crestini; pre candu de alta parte crismele (birturile) le vedemu pline si cercetate de iubiti nostri crestini. Ce folosu aduce biserica crestinului: nu e cu potintia a lu descrie: asemenea ce reutate, stricatiune si perire aduce birtulu: e mai cu nepotintia a le descrie, fara numai ne sentimu, ca amu remasu calici! Fratiloru! se punemu man'a pre inima si se ne intrebamu noi pre noi: se eugetamu despre starea noastra morala si materiala: se ne vedemu unde si ce suntemu facia cu alte popore vecine? In asta privintia suntemu cu totul napoi: — si de unde provine asta? Eu credu ca dela necultura, si de ce? Pentru ca de o parte nu ni place a ave scoli corespunditorie de invetiatura si cultura, dupre spiritulu tempului luminarii in care traimu, asemenea biserici locuri de rogatiune si de invetiaturi edificatorie pentru sufletu, locurile luminei dummedicesci, fara de care omulu nu merita numele de omu. Nu, aceste nu ni trebuescu, ci fugimu de ele precum fugu buhele de lumin'a dilei, pruncii nostri nu ii trimitemu la timpul seu la scola, ci cu dobitocele si la lucruri fara sporiu, care lucruri noi, mai vertosu noi romanii le pretiuimu mai multu de catu cultura si pre pruncii nostri; — pre invetiatori si alti crescatori ai nostri in locu se ii onoram si se li

multiamimu pentru trud'a noue aratata, ii facemu inantea prunciloru nostri mohende inspaimantatore; *vedi maichi!* eta vine dascalulu si te bate! — In locu se faca placere pruncutiului seu si dragoste catra dulcele seu invetiatoriu, lu invrajbesce si spaimenta de catra elu.

Cu de aste si alte neravuri rele au datina unii parinti a deda pre fiii sei, in locu se le de sfaturi si vorbe dulci, prin care se sternesca in ei voia si placere catra scola si invetiatura.

J. Cr. Ve intrebu de sar incepe dela noi crestinetatea: ore pote-ar seesiste? Nu credu. Se ne intorcemula paginile calendariului de tote dilele, si le vomu afla pline de santi martiri, cari toti pentru credintia si biserica si-au finitu vieti'a in grosave prapastii: ei in lumeapagana se adunau in munti, in pesceri, in crepaturile pamentului si in pustietati, de si-implineu rogatiunile loru catra Ddieu, era noi Dne sante! in tempulu acest'a liberu, in lumea acuma culta si luminata, candu in locu de pesceri si crepaturile pamentului, avemu biserici redicate de se vedu preste otare; in locu de pustietati avemu scole redicate si infintiate, in care fara, neci o frica potemu petrece pentru a invetiati si a ne cultiva spiritulu: dar noi in locu se le cercetamu inca ne ascundemu de ele si ne tavalimu in ticalosia si lene.

I. Cr. Ce folosu aduce cultura? Dela cultura avemu acelu folosu, ca-ci ni cultivamu spiritulu, si invetiamu a cunoose mai de apropore pre Ddieu, creatoriulu fapturiloru. En se ne intorcemu la poporele care iubescu cultura si o intrebuintiedia: se vedemu unde sunt facia cu noi, si unde noi facia cu ele si pentru ce ore? Pentru-ca acelea popore iubescu *lumin'a*, cu care nu retacescu nici odinioara; era noi din contra iubimu *intunereculu* in care la totu pasiulu ne impedeamu si *retacimu*; se ne intorcemu nu mai departe, ei la poporele conlocitoare, se vedemu prin cultura la ce s'a redicatu starea loru morala si materiala; era noi din contra.

Eu credu *I. Cr.* ca mai multu v'asiu superati, deca a-siu presupune, ma vi-a-siu marturisi in facia acelu tristu adeveru, ca fiindu poporul nostru romanu mai scapatatu in cultura decat multu alte popora colocitorie: e mai scapatatu si in religiositate, mai slabu in credintia sa stramosiesca decat ori care altu poporu din pregiuru. Cautati d. e. la Calvinu in dile de Dumineca si Serbatoria cum grabescu la sunetulu clopotului catra sant'a biserica, cu cartea de rugatiune sub suora; cum lapeda de la sine tota grigea cea lumiesca, candu e timpul de a se roga lui Domne-

dieu; pentru-cà celu ce nu se r $\acute{o}$ ga lui Domnedieu carele este tuturoru prea induratu parinte, unulu ca acela nu are Domnedieu, nu religia, nu sperantia; Romanii de demultu, strabunii nostri ca pagani apretin $\acute{e}$ u f $\acute{o}$ rte multu acelu adeveru, c $\acute{a}$ rugatiunea este inceputulu a totu binelui, dicendu ei: „r $\acute{o}$ gate si lucra si ti-va d $\acute{a}$ Domnedieu t $\acute{o}$ te bnnatatile.“*) O Fratiloru! Noi crestinii romani avemu t $\acute{e}$ mpu a ne rug $\acute{a}$ si a ne plange la superiorii nostri, si la alti omeni cu influintia pentru unu picu de gratia si castigu, dar' lui Domnedieu nu potemu jertv $\acute{i}$ nici o $\acute{o}$ ra s $\acute{e}$ u doue in dile de Dumineci si Serbatori. Noi in acestea dile sante in locu de a ne restaur $\acute{a}$ sufletele cu rugatiuni evlavio $\acute{s}$ e c $\acute{a}$ tra Domnedieu: in locu de a ni lumin $\acute{a}$ mintea cu invetiaturile evangelice rostite de c $\acute{a}$ tra preotu carele este servulu lui Domnedieu: preferimu a cercet $\acute{a}$ birturile si alte locuri de petreceri, care strica sanatatea, invenin $\acute{e}$ za sufletulu, si treptatu aducu cu sine decadint $\acute{a}$ n $\acute{o}$ stra morala si materiala Dati dara pruncii vostri la sc $\acute{o}$ la. $\acute{e}$ r voi cercetati ma adese-ori cas'a lui Domnedieu dec $\acute{a}$ tu casele $\acute{o}$ meniloru, si ve rogati mai multu lui Domnedieu de c $\acute{a}$ tu omeniloru, si atunci veti fi in ast'a lume norocosi, $\acute{e}$ ra in cealalta fericiti. Aminu.

Arborii si omulu.

(traducere.)

Unu scrietoriu anglesu c $\acute{a}$ ndu a disu, c $\acute{a}$ „omulu iubescce arborii si p $\acute{o}$ te fi c $\acute{a}$ si arborii lu iubescce pre omu“ atunci f $\acute{o}$ rte bine a caracterisatu relatiunea aceea, ce se afla intre omu si arbori. In ac $\acute{e}$ st'a privintia nu avemu lipsa de scrutari mai adence s $\acute{e}$ u mai lungi. Ne potemu convinge din noi insine, c $\acute{a}$ c $\acute{a}$ ta potere atractiva au arborii facia de noi, potemu esperi $\acute{a}$, c $\acute{a}$ in ce chipu ne ind $\acute{e}$ mna ceva ca s $\acute{e}$ ne preumblamu pintre ei, si a li privi cor $\acute{o}$ nele in florinde, s $\acute{e}$ u a paus $\acute{a}$ sub ramurile acelor'a. Si $\acute{o}$ re de unde e ac $\acute{e}$ sta mare potere atractiva? D $\acute{o}$ ra d'acolo, c $\acute{a}$ intre arbori chorulu paseriloru, alu acestoru f $\acute{i}$ intie inocinte int $\acute{o}$ na innuri de marire?

D $\acute{o}$ ra d'acolo, pentruc $\acute{a}$ frundiele stejarului, a plopului si ale artiariului vibr $\acute{e}$ za si sioptescu ca nescce buze adorat $\acute{o}$ rie? S $\acute{e}$ u d $\acute{o}$ ra d'acolo, pentruc $\acute{a}$ in aerulu rece arborii si $\acute{e}$ rb'a si-resfira parfumulu in loculu temaiei in chipu de multiamita Ceriului? Nu! In chili'a-ti bine drapezata asisdere se afla rec $\acute{o}$ re, si aerulu aceleia lu-poti impl $\acute{e}$ eu t $\acute{o}$ te mir $\acute{o}$ sele

*) Ora et labora, dabit tibi Deus omnia bona.

Red.

Araliei, si totusi mai bine te vei sent $\acute{i}$ in mediuloculu arboriloru. Johnson presiedintele statelorunite cresc $\acute{e}$ o multime de canare, si pre acele singuru le inveti $\acute{a}$, pe lenga unu organelu portativu — cu cea mai mare gingasia, delectandu-se $\acute{o}$ re intregi intru cantecele loru placute, si totusi nu o data dic $\acute{e}$, c $\acute{a}$ numai atunci se sente bine, candu siediendu in umbr'a arboriloru, p $\acute{o}$ te s $\acute{e}$ asculte cantecele paseriloru.

Trebue se esiste dara ceva indemnu din launtru, ce ne atrage intre arbori, unde — ca si si in giurulu amiciloru consentitori-odichn'a ni este mai lina si liniscea ni e mai dulce, unde ni aflamu distractiune si interesu nesecaveru.

Omulu se sente mai liniscitu si mai indestulatu intre arbori, si ii iubescce, in c $\acute{a}$ tu in sinulu omului nu esista at $\acute{a}$ tu de ferbinte dorere, carea acolo de si numai in c $\acute{a}$ tu-va, se nu-si afle stemparare.

Admirarea acestoru opere clasice ale naturei pururea e balsamu pentru celu ce patimesce, pururea mangaiere pentru celu nenorocosu, sperantia si incuragiere celui insielatu si desperatu. Sufletulu omului nici odata nu se p $\acute{o}$ te inalti $\acute{a}$ mai pe susu, nici candu si nicairea nu-si p $\acute{o}$ te desbrac $\acute{a}$ intr'at $\acute{a}$ vesmentulu greu alu intereselor pamentene, ca si intre creatiunile aceste fidele de o parte c $\acute{a}$ tra mam'a natura si recunoscat $\acute{o}$ rie de alta parte facia de activitatea omen $\acute{e}$ sca.

Intru adeveru, omulu si arborele, prin urmarea relatiunei loru naturale, sunt avisati a tra $\acute{i}$ impreuna. Arborele nunumai c $\acute{a}$ sufer $\acute{e}$ cultivarea manei omenesci, ci inca e si resplatoriu pentru aceea. Plant'a sadita in pustietate remuner $\acute{e}$ za osten $\acute{e}$ l'a cu nescce fructe placute, si nu esista plantulitia at $\acute{a}$ tu de mica carea s $\acute{e}$ u mai curendu s $\acute{e}$ u mai tardiu se nu-si dee tributulu seu de recunosciintia dupa cultivarea si tunderea mladitiloru ei netrebnice. Arborii precumu mediulocitu asia si nemediulocitu sunt de mare folosu pentru omenime; nunumai c $\acute{a}$ i delect $\acute{e}$ za ci ii si nutresce, si intindu materialu precumu spiritului scrutatorului; chairu asia si in man'a industriasiului spre ajungerea scopuriloru lui. Acolo unde se afla arbori, totudeun'a e mai recorosu si mai sanatosu aerulu, ma si in tempu de cholera servescu de asilu siguru; dar' si pentru formarea pl $\acute{o}$ iei inca sunt de insemnate, ce destulu de chiaru ni arata impregiurarea aceea, c $\acute{a}$ ci d'intrunu arbore de o marime mediulocia pe fiacare di abor $\acute{e}$ za c $\acute{a}$ te 3. punti de apa. Cumca c $\acute{a}$ tu de mare e influint $\acute{a}$ arboriloru asupra cantitatii de ploua, ac $\acute{e}$ st'a se vede si din aprobarea renumitulu barbatu de specialitate Pouchet, carele nu de

multu a cercetatu Egipetulu, si dice cà: sécet'a cli-meii egiptene atàt'a e de mare, in càtu in Egipetulu de susu nici candu nu ploua; éra la Delta, in tienu-tulu versaturei Nilului, intr'unu anu nici candu n'au fostu mai multe de càtu 5—6 dile de ploua, in sa decandu vice-regele Mahomedu-Ali a saditu si a cres-cutu in Delta la 20 milliône de arbori, d'atunci nu-merulu dileloru ploiose se urca la 40.

Dar' nunumai din cele dise se pôte deduce ace'a ce cu asia mare interesu ne léga de arbori. O data cu noi se nasce si cresce sentirea acést'a. Séu dóra copilulu sugetoriu nu privesce cu curiositate susu la arbore, óre nu este nespusa bucuri'a lui, ce erumpe in risu sonoru atuncia, candu e in stare sè rumpa de pre acela numai o frundiulítia. Si óre nu o iubescce pre acea tenerulu? Este dara intre noi macaru numai unulu, carele candu si candu sè nu fia fostu insufle-titu intre arbori, si la manifestarea ideiloru lui ambi-tiose sè nu-i fie fostu martori ramurile dese. Si óre nu iubescce mama? óre nu bunulu Capu de familia? . . .

Nobil'a aplecare spre bine a natiunei nóstre nimicu nu ni-o arata mai splendidu, decàtu acea candu multi capi de familia sadescu arbori intru memori'a ace-
ea, candu famili'a li se sporesce cu vreunu membru nou. Unu astfeliu de arbore apoi totudeun'a devine sub grijea cea mai mare, in càtu — aducendusi ei a minte de suvenirea acést'a — de multe ori si la-crurile cele mai folositorie le trecu cu vederea: firesce cà càtra aceea totudeun'a este legata suvenirea vre uneia femee séu copilu iubit. Aceste suntu semmele suvenirei blande, si ideile cele mai amicabile de casa. Aci potemu dá de cauza, cà pentru ce ne indémna ceva atátu nedevinsibilu, ca se mai facemu o privire spre remanendele sulegete ale arboriloru atunci, candu ne rentorcemu sè li potemu eunósce din departare form'a acelor'a. Morbosii si betranii inca iubescce arborii: cei d'anteiu cautandu si dobandindu insana-tosiare, ér' cei din urma meditandu peste tempurile cele frumóse disparute. In fine inca mai iubescce arborii poetii si paserile. Intru adevèru potemu spune francu, cumca arborii si natur'a sunt asilulu celu fi-delu compatimitoriu alu inimeloru. Si sublin'a natura cu corónele ei ramuróse favoréza nunumai lirei, ei si-afla rebonificare in acea si celu satulu de viétia, cea mai viforósa patima, precumu si dorerea cea mai usturatória.

Impregiurarea acést'a, mai cu séma cu referintia la pedagogi este de mare momentu, si o! de amu fi deja acolo, ca inclinatieuna acést'a a spiritului omene-

seu de tempuriu sè o folosésca fiesce care parinte si invetiatoriu! O de ar' fi deja aprinsu totu sinulu ome-nescu de iubire càtra arbori si catra maiestós'a natura! Astfeliu ni-amu séi mai bine moderá bucuriile si pasiunile nóstre, si precumu corporalmente asia si spiritalmente amu fi mai tari. Pentru totu ce e fru-mosu, nobilu si dreptu ne-amu face mai capaci, si astfeliu asupra nóstra mai multu nu aru poté triumfá pasiunile si inclinatiunile cele mai tari. Diaetic'a sufletului ne invétia, cà tóte patimile cele inradacinate, cu fórte mare greutate si numai astfeliu se potu stirpi, decumva le schimbamu cu d'altele, si déca nisumu intr'acolo, ca desteptandu alte aplecari, acele sè ni le desvoltamu gradatimu in pasiuni. Cerce ori si cine, carele a devenitu selavu patime-loru daunóse si rele, ale schimbá aceste cu sub-limele placeri ale naturei, umble prin peduri, cul-tiveze arbori, si ii va iubi, va fi unu gradinariu pa-sionatu si apoi cu dispretiu si-va condemná tóte pasiu-nile daunóse de mai nainte.

Invetiatorii in acést'a privintia fórte multu au de facutu, si nimene nu pôte nágá, cumcà sórtea generatiunei viitórie si din motivulu acest'a este de-puta in manile lor.

Asemene opiniuni si-a manifestatu minist. reg. ung. de agricultura atunci, candu pentru prasirea arboriloru a distribuitu unu manualu populariu in 9000. de esemplare, si ca zelulu acest'a càtu mai tare sè-lu destepte, la anii 1868—69. si 70. a inpartitu intre invetiatorii populari 7715 fiorini: éra la anulu 1871. in premiu de bani au luat parte 219. si in diplo-me de recunoscintia 150 de insi. Aru fi de doritu, ca si copiii din clasele superióre se fie destinsi, déca aceia intru prasirea arboriloru si-au manifestatu ze-lu de o mesura mai mare!

Cugetu, cà in asemenea modu ar' poté incetá aplecarea cea ruinatoria de arbori d'intre poporulu nostru de ronu, ce ni face neumbrite marginile ca-liloru din intrég'a tíera: si locurile cele acomodate spre asie ceva, nu le afla demne d'ale sadí cu arbori.

Turcii si magiarii iubescce arborii, si in cimete-riile lor mai in totu loculu sadescu arbori si apoi cu evlavia si-aducu aminte in umbr'a ciprului des-pre repausatii lor.

Germanii se aratau cu predilectiune in privinti'a stejariului, séu dupa cum se vede din datele mai noue, mai multu in privinti'a popului.

Xerxes trei dile s'a miratu de platanulu din Frigi'a, si pre platanulu Lidiei l'a donatu cu mai multe scule (ornaminte) de auru.

În Helvetia aproape de Zürich s'au susținut doi arbori, cari după arătarea cronicarilor au susținut pe timpul când încă Cezar a mers în Britania. Între cedrii seculari ai Libanului se află și azi 5 bucati, cari după tradițiune au existat deja pe timpul când încă Solomon a edificat biserică la Ierusalimului.

În coloniile Victoria s'au descoperit la 1867 un arbore de o înălțime de 420 urme. Arborele acesta numai cu 46 de urme e mai mic decât turnul bisericii catedrale din Strassburg, cea ce este edificiul cel mai înalt în toată Europa.

Celălalt acatui (rugu) l'au sădit cont. Friesz la anul 1756. în grădina palatului vienez.

După afirmatiunea unui englez, cea mai înaltă salca se află în grădina Rádai-ana la Orade.

În Tisă-Tarianu (cottage Borsodu) înainte de asta cu câțiva ani încă a susținut arborele acela, sub care Josif b. de Eötvös și-a scris una parte din eminentul lui operat: „Carthausi.“

Forțe multe se află între barbații mai renumiți, cari iubesc frumusețea arborilor și a naturii.

Să ne nisumim dară și noi din toate puterile, ca să-i iubim, și să prețuim și să facem, ca să-i iubim. Să-i sădim în grădini noastre, pe lângă edificiile noastre, pe câmpurile noastre și unde numai este cu putință! Și apoi acestia vor fi cu multă mîntuire pentru noi în toată viața noastră, dar și atunci ni vor umbri momenturile noastre, când deja de multă vreme au dispărut din memorie omenilor.

Ioș. J. Ardeleanu.

Corespondința.

Aradu, Iuliu 1872.

Pecum bine este cunoscut publicului nostru cetitoriu: românii și serbii gr. or. azi se află în procesul despartirii ierarhice. Până la decurgerea acestei cauze, atât românii cât și serbii au se apartina la respectivă jurisdicțiune diecesană de mainainte pe lângă susținerea usului de până acuma atât în biserică cât și școală. Asia prescrie legea și toate dispozițiunile mai nalte, eminate dela restituirea mitropoliei noastre ortodocșe. Românii și serbii din Aradu-Gaiu până cam la finea anului 1871. au avut invetiariu și școală comună; și fiindcă invetiariul Aronu Timoticiu e unu modelu alu trandaviei și alu nequalificațiunei, ăș școlă totu prin nepasarea invetiariului devenise cotetiu: senatul de școle alu Consistoriului nostru aradanu ca foru competent pre invetiariu pe calea inspectorului de școle cercuale dlu Ioane P.

Deseanu l'au suspinsu, înlocuindu-l cu altulu. Aronu Timoticiu înse nu numai că nu s'au supus concludului consistorialu, dar și-a luat îndrăznita a se dechiară pre sine de serbu cu școlă dinpreună, luându-și de protectore pre parochulu serbescu din orasiu Teodoru Petroviciu, carele aci în faciă consistoriului și a Inspectorului nostru de școle a dusu lucrulu acolo în adunarea reprezentantiei orasiului: că azi Aronu Timoticiu ăș capata salariu din casă orasiului dejă ca invetiariu serbescu, esilându din școală sa limbă română cu totulu, dar — horendum dictu — în școlă nu primesce pre elevii romani, ci acestia a trebuit totă viață să se umble vagabundi pe străde spre scandalizarea altoru popora și rusinea noastră a tuturor.

Asia dară frații serbi s'au emancipatu nu numai cu biserică ci și cu școlă; aci înse e și mai mare bubă. că locu de rugățiune au credincioșii noștri romani ab evo în capela episcopescă din Gaiu, în școală nu au și nici nu știm când și cum voru ave. Reprezentațiă orasiului în adunarea din 29. Aprilie a. c. Nr. 1630/409 a decisu totodata esaminarea invetiariului Aronu Timoticiu prin Inspectorulu școlilor comunale, ăș actele să se asterna Guvernului spre a decide, că școlă confesională desu amintita ăș ține-se de competențiă serbiloru său de a romanilor.

Consistoriulu a cerutu dela magistratul orasiului asistința spre esecutarea concludului seu, magistratul înse pe cum veduramu, s'au aflatu îndreptatitu a dispune altcum.

*

Autonomia noastră bisericăscă.

Nășinea română ceea atât de cercată de multe secole, și anume de când i fu-se destinulu a se departă de strabunulu ei pământ și a se colonisă între Tisa, Dunare și Carpați, a fostu espusa forte multoru persecuțiuni atât politice cât și bisericăști nășionale. în câtu ajunsese într'o epocă atât de infernală, câtu contrarii ei seculari și propusesera a o sterge de pe faciă pământului, și oh Damne ce minune! ea și de la acestu pericol amenintatoriu se eliberă cu multu eroismu, dovedindu prin aceea că va trece prin sabia și focu, și totuși va ajunge la limanulu ei doritu. Au n'au doveditu nășinea română că e dășna de numele ce l'au pōrtat, cându aflându în pericol de a i se renegă biserică sa nășională. sute de mii de creștini și dederă viața morindu cu gloria în catenele neamicilor ei religiunari, salvaudu-

si prin acést'a strabun'a sa religiune, si prin dens'a natiunalitatea, si astadi ajunse aceea epoca fericita, in care-si vede asigurata respective salvata religiunea strabuna prin lege sanctiunata de Maestate.

Acést'a lege, atátu de selutaria esecutata prin congresu natiunalu, sinode eparchiali, consistorie diecesane, sinode protopresbiterale si parochiale, este destula pentru de a poté progresá fara impedecamentu. — Cei ce au proiectatu acést'a lege, au credintu cá va fi possibile esecutarea ei, si déca e asia, sè vedemu dara facese destulu acestei legi, séu ea s'a proiectatu si sanctiunatu numai ca sè ne bucuramu vediendu-ni pentru unu momentu asigurata esistint'a religiunaria? déca e mai aprópe positiva afirmatiunea din urma, atunci amu dice-o fara reserva, cá ne aflamu mai aprópe de cadiutu acum, candu avemu acést'a lege in fapta; de cátu atunci candu se ventilá numai in idea; — cá-ci pana a nu o avé veghiamu diu'a si nóptea pentru de a nu ni se repí libertatea religiunara. Astadi inse, dupa ce ni-o vedemu asigurata stámu indiferenti cu manele in sinu, si privimú fara a ne nisú spre esecutarea celoru cuprinse intrins'a; au este esecutarea acestei legi, candu scólele nóstre confesiunale suntu góle si despoiate de tóte aparatele necesare, fara de cari invetiamentulu nationalu nu póte luá ceva sboru mai avantangiosu spre progresu. — ei din contra debue se stagnedie; ér dotatiunea nóstra a invetiatoriloru este astfelu, in cátu mai bucurosu ne amu espune muncéi úsice, de cátu celei spirituale.

Astadi candu inimicii nostrii seculari se incérea in crud'a loru trufia de a ni inghití si bieteles nóstre scóle, unii competint'i de prin comitetele parochiale nu-ti desvólta neci unu picu de energia pentru de a provedé scóla cu recuisitele necesari si a indemná pre parint'i a-si tramite pruncii la scóla. Apoi in astu felu de impregiurari deplorabile póte fi aci vórba de inaintarea santai nóstre cause natiunale? care debue sè o pretiuimú si punemu mai pre "susu de tóte, mai pre susu chiar de cátu si viét'a.

Talaciu (c. Zarandu) in Juliu 1872.

Georgiu Bocu
docintu gr. or. romanu.

VARIETATI.

* Preasant'i a Sa Dómnulu Episcopu diecesanu a sositu a casa dela báile din Teplitz intr'o stare imbucuratória, ce ni da sperantia cá bunulu Dómnediu in scurtu timpú i va restitú sanatatea de plinu.

Proprietatea si editur'a teologiloru aradani.

* Din venitul de 300 fl. alu fundatiunei comitatense aradane, pentru propagarea limbei magiare intre romani, dupa conclusulu congregatiunei de curendu tienute, 100 fl. s'au distribuitu intre studentii mai seraci dele gimnasiulu de aicia, cari au produsu sporiu laudabilu din studiulu limbei magiare; éra sum'a de 200 fl. s'au resolutu si impartitu eleviloru dela scólele nóstre poporale din Comitatu.

** DD. Profesori dela scólele normale aradane din strad'a „Pesti-ut“ merita tóta recunoscint'a nóstra nu numai pentru diligint'a si sporiulu doveditu dela infintiarea acestei scóle, dar mai alesu pentru-cá sunt parint'i adeverati teneriloru seraci inse diliginti si cu portarea buna, fara privire la nationalitate si confesiune. Avemu la mana clasificatiunea generala. In acést'a d. e. vedemu cá in clas'a IV-a numai romani sunt cu calculi de eminentia, si cá bravulu profesorulu alu acestei clase, Dlu Stefanu Simay pe langu premiele impartite cu ocasiunea esamenului, si pe calea colectei ajutorá pre eminentele elevu romanu Ioanu Nic'a.

Recomendamú acestu institutu romaniloru in genere, dar mai alesu acelora, cari n'au pe ce se radianá, de cátu pe diligintia si portarea buna.

* *Romani'a* a avutu in 1871 407 scóle poporale de rangulu primu, 1743 de rangulu alu doile cu 2093 docinti, 51. 604 copii cercetatori de scóla, 48 invetiatoresc si 3800 copile; 120 scóle primarie orasiene pentru copii si copile cu 391 docinti si 243 invetiatoresc, cercetate de 19.631 baiati si 7613 baiate; 3 scóle centrali pentru copile si 3 internate, totu pentru copile, cu 25 profesori, 16 profesorese si 450 eleve, dintre aceste 189 stipendiste; 2 scóle comerciali cu 17 prof. si 187 elevi; 2 scóle industriali cu 4 prof. 49 elevi; 1 scóla centr. pentru copii in Bolgradu cu 15 prof. si 175 elevi; 15 gimnasie cu 86 prof. si 489 elevi; 6 licee (gimm. super.) cu 92 prof. si 1487 elevi, dintre cari 268 stipendisti; 8 seminarie cu 91 prof. si 1563 elevi, din ei 699 stipendisti; 1 institutu veterinariu si farmaceutu cu 11 prof. si 126 ascultatori, din ei 65 stip.; 2 facultati jurid. (in Buc. si Iasi) cu 17 prof. si 210 ascult.; 2 facultati filos. cu 12 prof. si 62 elevi; 2 facultati de literatura cu 15 prof. si 55 elevi, din cei-a 18, din cesti-a 26 cu stipendie; 1 facultate medic. cu 10 prof. si 160 elevi, din ei 6 stipendiat; 2 acad. de bele-arti cu 11 prof. si 50 el., din ei 6 stip.; 2 conservatoric cu 16 prof. 181 el. si 62 eleve; 2 academie milit. cu 15 prof. si 150 el. Aféra de acea Romani'a mai sustiene 6 scóle in Macedoni'a si Epiru pentru Macedo-romani séu Cutio-vlachi, cu 18 docinti si 400 scolari, 1 scóla in Silistria, si in fine 30 de stipendisti in institutul macedo-romanu. („Patriot.“)

Post'a redactiunei.

Dlui T. in Lipov'a. Atacurile personale mai alesu contra clerului, noi vedemu cá sunt la ordinea dilei; dar tocmai pentru cá in „Albina“ a fostu atacatu Dlu Prot. Ioanu Tiranu, ne-amu retienutu a luá macaru numai notitia despre cele comunicate noue referitoriu la atinsele atacuri. Observamú numai atáta, cá virtutile natiunale ale Dómnulu Prot. din trecutu sunt cu multu mai recunoscute, decátu ca sè le póta negri reporturile mgretiosiatórie pseudo- si anonime.

Pentru redactiune: **Vincentiu Mangr'a.**

Tipariulu lui Stefanu Gyulai in Aradu.